

**Rautjärven kunnan vuosina 2012–2019
hallinnoimien ja toteuttamien
elinvoimahankkeiden itsearvioinnin auditointi**

Tekijä: Markku-Pekka Antikainen

Auditoijan arvio:

Tuloksellisuus:

Hanketoimintaa mitattaessa on olemassa helppoja, määrällisiä mittareita, kuten käytetyt eurot, talkootunnit, koulutuspäivät, uudet tapahtumat, mediaosumat ja osallistujien lukumäärä.

Toisaalta mittaristojen ulottumattomiin jää paljon tekijöitä, kuten yhteistyö, tietopohjan laajentuminen, uudet oivallukset, tulevaisuudenuskon kasvu, henkilön oman aktiivisuuden lisääntyminen, jaetut yhteiset kokemukset, tutustuminen uusiin asioihin, mukavuusalueen ulkopuolelle uskaltautuminen.

Rautjärven kunnan hankkeita leimaa koko ajanjaksolta tavoite viedä toimintoja uudelle tasolle, luoda uusia toimintoja, ja varsinkin sitouttaa niin ihmisiä kuin yhdistyksiä yhteistyöhön.

Aluksi hankkeissa näkyi vahvasti paikallisuuden korostaminen, mutta samalla tavoitteita oli kasattu ehkä liiankin runsaasti, joulupukin lahajatoivelistan tapaan. Vuosien kuluessa tavoitteiden määrä on pienentynyt, mutta samalla jalostunut, ja yhteistyöhakuisuus Rautjärven ulkopuolelle on kasvanut, niin omassa maakunnassa kuin ulkomaille saakka.

Talous: Kunnan toteuttamien hankkeiden yhteenlaskettu budjetti on noin 450000 euroa, josta Rautjärven kunnan rahoitusosuus on noin 32000 euroa, eli seitsemän prosenttia. Toisin sanoen jokainen kunnan sijoittama euro tuo hankkeisiin 13 lisäeuroa. Vaikka tarkkaa tutkimusta ei olekaan siitä, minne hankeraha maantieteellisesti ohjautuu, niin on loogista päätellä, että siitä suuri osa jää omaan kuntaan. Näin ollen Rautjärven kunta on nettosaaja omissa hankkeissaan taloudellisesti.

Yhteistyö: Hankkeisiin tehty ja kirjattu talkootyömäärä on 2400 tuntia, arvoltaan 36000 euroa (laskentaperuste 15 € / tunti). Se tarkoittaa yli vuoden työpanosta kymmenien ihmisten tekemänä. Yhteistyön voima nousee haastattelujen kautta vahvasti esiin.

Tasa-arvo: Hankkeissa on tavoiteltu ihmisiä mukaan eri ikäryhmistä, eri puolilta kuntaa, eri sosiaalisista taustoista. Itse asiassa kuka tahansa halukas pystyy kunnan hankearsenaalista löytämään mieleistä tekemistä, jos niin haluaa. Hanketoiminta on tosin aktiivista toimintaa ja vaatii toimeen tarttumista. Ihmisen oma aktiivisuus nousee näin ollen merkitykselliseen asemaan siinä, miten hän kokee hanketoiminnan koskettavan omaa itseään.

Kehittäminen:

Maslowin tarvehierarkiaa soveltaen haastatteluiden vastaukset tuovat vahvaa viestiä siitä, millainen vaikutus hankkeilla on ollut itsensä toteuttamisen, yhteenkuuluvuuden, arvonnannon ja arvostuksen sekä tiedon lisäämisen kannalta. Hanketoiminta ei useinkaan vastaa hierarkian alimpien tasojen tarpeisiin, koska kunnan tehtävänä on vastata niihin tarpeisiin muulla toiminnallaan. Korkeampien tasojen tarpeisiin hanketoiminnan tavoitteet ja menetelmät sen sijaan soveltuvat hyvin, ja kustannusedullisesti.

Teemaan osuva kommentti puhelinhaastatteluista oli seuraavanlainen: ”Kun kunta on täynnä itsensä likoon laittavia ihmisiä, hankkeissa on saavutettu sellainen vireystila, jota on syytä vaalia. Dissaaminen eli hanketoiminnasta luopuminen tarkoittaisi tässä tilanteessa näiden ihmisten aliarviointia ja kuntalaisten mitätöintiä. Henkisen hyvinvoinnin kasvun kautta itsetuntoaan kohottaneet ihmiset pysyvät varmemmin poissa sairasjonoista!”

Julkisuuskuva:

Mediaosumia hankkeista on kertynyt kunnioitettava määrä, yli 300 kappaletta. Osa niistä on näkynyt kansallisella, jopa kansainvälisellä tasolla. Kun japanilainen 72-vuotias Masatoshi Sasayama käveli Helsingistä Mietttilään, tutustuakseen Simo Häyhä- museoon, koko Suomen media tarjosi Rautjärvelle sellaista näkyvyyttä, jota rahalla ei olisi ollut mahdollista ostaa.

Auditoijan oma huomio Leader-kaudelta 2001-2019:

Alkupuoli Rautjärven kunnassa oli hanketoiminnan näkövinkkelistä varsin hiljaista aikakautta. Kunta itse oli varsin passiivinen. Tiedotustilaisuuksissa perättiin niin Leaderiltä kuin KEHY:ltäkin toimia kunnan ja kuntalaisten aktivoimiseksi, odotettiin ikään kuin ulkopuolista ihmeidentekijää.

Tilanne muuttui täysin 2010-luvun alussa. Siihen saakka Rautjärvi oli ollut hankejunan yksi vaunu. Varsin nopeasti siitä alkoi muodostua junan veturi, joka alkoi määrätä suuntaa ja vauhtia. Hanketoiminnan pitäminen omissa näpeissä mahdollistaa panostukset sinne, jossa hyöty on suurin. Toimijat, jotka ovat olennainen osa hanketoimintaa, kokevat Rautjärven kunnan läheiseksi toimijaksi, johon on helppo ottaa kontaktia. Kunnan hankekuvioissa olevat työntekijät antavat omat kasvonsa hankkeille, jolloin itse kunkin kuntalaisen on helppo sitoutua mukaan.

Yhteistyö naapurikuntiin avautui voimallisesti matkailuhankkeessa. Se oli alkukipinä, jonka soisi vahvistuvan, varsinkin kun Hiitolanjoki avaa ”porttinsa” Laatokan lohille ja Kolmikannan rajanylityspaikka Parikkalassa matkailijoille. Etelä-Karjalasta löytyy toinen hankeveturi, Luumäki, jolla on yhteisiä tartuntapintoja Rautjärven kanssa. Se

olisi luonteva hankekumppani, kun aletaan hakea seuraavia kehitysaskeleita kuntiin tulevien vuosien aikana.

Kansainvälisyyden mittapuulla hankeavaus Lappeenrannan ja Tarton yliopistoihin oli loistava. Kun pää on saatu auki, mahdollisuuksia laajempaan ja uudenaiseen yhteistyöhön on olemassa.

Kunnan tekemä oma-arviointi omista hankkeistaan on oikea. Tavoitteet ja tulokset pystytään esittelemään hankemittareiden avulla, mutta vaikutus yksittäisiin toimijoihin on vaillinainen. Vaikutusten ollessa subjektiivisia, yksittäisten ihmisten yksittäisiä kokemuksia, niiden mittaaminen on vaikeaa. Sitä aukkoa olen yrittänyt täydentää puhelinhaastatteluilla, joita kertyi 13 kappaletta.

Haastatellut henkilöt:

Maria Wallenius, Auli Näränen, Kari Luumi, Tuulikki Moilanen, Reijo Sinkkonen, Noora Lambert, Jari Tiainen, Risto Pajari, Mikko Europaeus, Teemu Heikkinen, Anne Repo, Kari Partanen ja Jukka Hämäläinen.

Kysymykset ja yhteenveto vastauksista:

1. Miten ajauduit tai hakeuduit hankkeeseen? Kehen otit yhteyttä tai kuka otti yhteyttä? Miten päätös osallistua syntyi?

Haastatellut jakautuivat neljään ryhmään. Yleisintä oli oma tahto hakeutua mukaan hanketoimintaan. Jäsenyys toimivassa yhdistyksessä oli lähes yhtä suosittu vetovoimatekijä osallistua hankekuvioihin. Rautjärven kunnan hankekehittäjä oli lähestynyt aktiivisesti sopiviksi tietämiään henkilöitä ja saanut houkuteltua heitä mukaan. Aiempi kokemus tietäntyyppisistä hankkeista oli myös valintaperusteena, kun palkattuja tekijöitä hankkeisiin valittiin.

Yhdistävä tekijä oli mukaan lähdön helppous. Se tuli joko omasta oivalluksesta tai pyynnöstä osallistua hankkeeseen.

2. Mikä oli toimenkuvasi hankkeessa? Oliko se sitä mitä halusit? Olisitko halunnut enemmän tahi vähemmän?

Puolet haastatelluista oli mukana yhdistystoimijan roolissa, suurin osa talkoissa, jokunen yrityksen kautta joko tekemässä ostopalveluita hankkeelle tahi osallistuvana yrityksenä yritysryhmähankkeessa.

Vastauksissa korostettiin ja peräänkuulutettiin yhteistyön merkitystä. Toinen asia oli aktiivinen ote, olla enemmän tekijänä kuin mukanaolijana.

”Meillä ei ollut mitään. Jos ei olisi itse tehty, niin ei olisi mitään saatukaan?”

3. Hankkeen helmet ja epäonnistumiset?

Helmiä:

- Uudet tapahtumat (mm. MiettäläKollaus, AsemaFest)
- Omat investointihankkeet (Myö yhes meijä parraaks, Asemanseutu)
- Asemanseudun pääraitin liikennehidasteet
- Asemaseudun elokuva
- Asemanseudun kylän infotaulu 6-tien laidassa
- Desanttikierrros, saavutti laajaa mielenkiintoa, kokosi porukkaa yhteen
- Kuusela-campusuunnitelma, yhteistyökuvio Lappeenrantaan ja Haminaan (hedelmät poimimatta, kunnan aktiivisempi ote olisi ollut tarpeen)
- Toimijat tulevat tutuiksi toisilleen, syntyy uusia kontakteja (3 kunnan matkailuhanke)

- Tunnistetaan palvelut ja yhdistellään niistä palvelupaketteja (3 kunnan matkailuhanke)
- Hinnoittelukoulutus, ammattimainen ote (3 kunnan matkailuhanke)
- Hienoa olla mukana tekemässä kansainvälistä sarjakuvaa poikkitaiteellisella tiimillä – tutkijat, kuvittajat, tarinankertajat
- Sarjakuvasta syntyi materiaali, jossa aseiden paukuttelu ja some-vouhotus ovat poissa kuviosta
- Käytettiin sarjakuvan pohja-aineistona aitoa alkuperäistä paikallista aineistoa, soveltavalla tavalla luovasti, opetuksellisia ja kasvatuksellisia periaatteita noudattaen
- Sarjakuvahanke täydensi tyhjiötä, joka aiheesta on olemassa
- Hankkeesta ammatillista ja koulutuksellista hyötyä, joka on vahvistanut ammatinvalintaa
- Kymmeniä nuoria on koulutettu tapahtumanjärjestäjiksi
- Oma rohkeus soittaa ihmisille kasvoi
- Yhteisöllisyyden kasvu, ystävien määrän lisääntyminen
- Miettilä heräsi henkiin
- Sotahistoriatiedon keruu ja sen tallentaminen
- Yhdessä tekemisen uusi avaus, kun paikkakunnan neljä reserviläisjärjestöä ja Pajarin Pojat toimivat ensimmäistä kertaa yhdessä
- Tuoreemman sotahistorian esiin kaivuu oman kunnan alueelta
- Osattiin tehdä tarpeelliset rajaukset Rautjärven sotahistoriamateriaalin etsinnässä
- Oman tietopohjan lisääntyminen reserviläisten parissa, samalla lisäten mielenkiintoa toimintaa kohtaan
- Tulossa Talvisodan alkamisen 80 v.-juhla Simpeleellä
- Koulutukset, varsinkin Nordic Marketing; yrityskohtainen sparraus, keskinäinen benchmarkkaus, testiryhmät (3 kunnan matkailuhanke)
- Monenmoiset vierailuryhmät Simo Häyhä –museolla
- Ihmisten tietotaito kasvoi hurjasti

Miinuksia:

- Aikataulujen pettäminen, kiitos runsaan tietomateriaalin seulontatarpeen
- Yhteen sopimattomat henkilökemiat häiritsivät toimintaa
- Kompromissit sarjakuvahankkeessa
- Vaikeus saada ihmisiä yhteen toiminnan kehittämiskeskusteluihin
- Rahapula hidastaa investointien toteuttamista

Plussia kertyi moninkertainen määrä miinuksiin verrattuna. Plussia kertyy monista näkökulmista, kuten tiedonkeruusta, uuden asian toteuttamisesta, yhteisöllisyydestä ja oman itsen kehittämisestä. Uteliaisuus ja rohkea heittäytyminen vievät usein uusiin hienoihin kokemuksiin.

4. Jäikö hankkeesta jäljelle millaista pysyvää tulosta toimintakulttuuriin?

Tunnustus kylätoiminnasta: Vuoden kylä 2014 Etelä-Karjalassa (Asemanseutu)

AsemaFest ja muuta tapahtumat

Grillikodan vilkas hyödyntäminen ja torikatoksen rooli kesätorilla

Desanttikierron ja Kasarminkankaan kierros olivat alkusoittoa sotahistoriahankkeelle

Matkailumyyntiä ristiin yrittäjien kesken yritetään jatkossa aikaansaada

Kansainvälisyyttä alueen matkailuun olisi saatava lisää

Sarjakuvamateriaalista runsaasti verkkolatauksia ja kouluissa hyödynnetään olemassa olevaa materiaalia

AsemaFestissä nuorten toimijoiden ikäpolvikierro sujuu, nuoret ovat yritteliäitä

Vapaaehtoistoiminta on vahvistunut

Miettilä on muuttunut: tapahtumia, uimarantaa, pesäpallokenttää viime vuosien aikana, kiitos hankeaktiivisuuden

Reserviläistoiminta vahvistunut Sotahistoria-hankkeen kautta, mikä näkyy toiminnassa tulevana vuosina

Matkailumarkkinoinnin huomioon ottaminen

Yhteistyö yhdistysten ja kunnan välillä, kunnanjohtajan panos sotahistoria-hankkeessa
Matkailukohteiden opastus, arviointia opastuksen laadusta jo saatu

Hankkeet tuovat mukanaan tason nousua toiminnassa. Hankkeen jälkeinen aika on etsikköaikaa, joka pitää pystyä hyödyntämään jalostamalla syntyneitä tuloksia pysyväksi toiminnaksi. Välillä se sujuu itsestään, välillä apuna voidaan käyttää uudenlaista hankekuviota.

5. Oliko hankkeella vaikutuksia ympäristöön, kestävään kehitykseen ja alueen vetovoimaan tai pitovoimaan?

Ympäristöasiat ja kestävä kehityksen ulottuvuudet (ekologinen, taloudellinen, inhimillinen ja sosiaalinen) jäivät vastauksissa pieneen rooliin.

Alueen vetovoimaa vastaajat sen sijaan korostivat. Vetovoimaisuutta on luotu mm. uusilla tapahtumilla, yhteistyökuvioilla, kuntastrategian rajan läheisyyden huomioimisella, medianäkyvyydellä, messuosallistumisilla.

6. Miten hanke on vaikuttanut paikallistalouteen ja elinkeinoelämään?

- Tapahtumat tuovat rahaa
- Asemanseudun kyläkauppakuviossa hankerahalla ollut merkityksensä
- Miettilän alue alkaa hyötyä hanketoiminnan vaikutuksesta lisääntyneistä kävijöistä
- Yritysten yhteistyö ja yhteismarkkinointi antavat lupauksia
- Super-messut tuoneet matkailijoita alueelle

7. Miten koet Rautjärven kunnan roolin hankkeiden hakijana?

Selkänoja hankkeille

Merkittävä, positiivinen, monipuolinen

Ehdoton, ainoa oikea

Tärkeä, asiat pidettävä omissa käsissä. ”Ei saa jäädä tuleen makaamaan!”

Hienoa, että kunta panostaa

Kunta on kokoava voima (Natunen, Anttila, luottamushenkilöt)

Kunta turvaa hankkeen ja silloin siihen on helppo mennä mukaan.

Haalittu kuntaan paljon ulkopuolista hankerahaa

Positiivinen: Vaikutusta on ollut myös kunnan/kuntalaisten ravisteluun – nukkuvia on saatu hereille. Enää ei päde vanha toteamus, että ”näin kun aina ennenkin tehty” (Hiitolanjoki hyvä esimerkki)

Olennainen asia. Jatkossakin kunnan pitää olla koekaniini ja pioneeri. Se jos mikä antaa uskoa elämään ja tulevaisuuteen.

Hanketoiminnalla kunnalle suuri merkitys, Natusen merkitys suuri. Kunnan suhtautuminen kehitystoimiin on positiivinen. Kun hallinnon hoitaa kunta, muiden rooli tekijöinä helpottuu.

Kynnys ottaa yhteyttä kuntaa hankeasioissa on matala.

Jos kunnan rooli hankehakijana pienenee, näkymät alkavat huonontua. Raha ei ole ainoa mittari, eli julkisuus- ja mielikuvilla kunnasta on iso merkitys

8. Jos hanketta ei olisi ollut, mikä olisi toisin?

Mitään ei olisi kylällä tapahtunut
Ei olisi uutta kyläinfraa.
Olisiko AsemaFestiä?
Olisiko kyläelokuvaa?
Olisiko itse älytty tarttua toimeen?
Tappiomieliala olisi enemmän vallalla, hankkeet luovat uskoa tulevaisuuteen
Nukuttaisiinko edelleen?
Monta tarinaa folkloristeilta olisi jäänyt saamatta talteen
Oma työhistoriani olisi erilainen
Kehittävä ote puuttuisi
Kylä olisi paljon hiljaisempi
Asuisinko ilman hankekuviota edelleen Miettilässä
Ei olisi sotahistoriakohteita esillä yleisölle
Ei olisi aputoiminimeä yritykselläni
Rautjärvi olisi uinuva yhteisö
Yhteistyömahdollisuus puuttuisi
Puuttuisi yhteistyö Lpr:n ja Tarton yliopistojen kanssa
Puurrettaisiin yksin, moni asia olisi jäänyt tekemättä ja rakentamatta

9. Mikä oli mielestäsi hankkeen saama hyöty sinusta? Asteikko 4-10. Perustele!

Vaihteluväli 7-10, keskiarvo 8+

Arvostus omaa tekemistä ja omia saavutuksia kohtaan nousi vastauksissa vahvasti esiin.
"Jos en olisi ollut tekemässä, niin paljon olisi jäänyt tekemättä" – tyylinen viesti oli osoitus vahvasta itsetunnosta ja selkeästi viesti siitä arvostuksesta, jota henkilö oli hankkeen aikana saanut osakseen

10. Miten itse hyödyit hankkeesta? Mitä lisäarvoa se toi elämääsi? Asteikko 4-10 Perustele!

Vaihteluväli 7-10, keskiarvo 8½

Lisää tietoa, uusia tuttavuuksia, pari uutta harrastusta, positiivista julkisuutta, tie pois neljän seinän sisältä, lisää samanlaista, lisää osaamista ja myös kriittisyyttä, henkinen vahvuus kasvanut, pääsin ylläpitämään positiivista puhetta, alueen historia tutuksi, ammatillisesti kiinnostavaa...

11. Mikä oli hankkeen merkitys omalle seudullesi? Asteikko 4-10 Perustele!

Vaihteluväli 7-10, keskiarvo 9-

Toivottavasti malli herättää naapurikunnatkin, miten homma jatkuu, syntyi tervettä pohinää, julkisuusarvo kasvoi, tärkeä avaus kylän kehittymiselle, uutta ilmettä kyliin

12. Kerro joku huippukokemus!

AsemaFest
Asemanseudun kyläelokuva
Desanttituomarina toimiminen
Taulujen pystytys Sotahistoria-hankkeessa
Hinnoittelukoulutus
Yhteistyökuvio loogisella, mutta erikoisella kokoonpanolla
Tampereen matkamessut
Töitä 28 päivää putkeen, ja tunti ennen festareiden loppua itkin vaan...
Kun eka Kollaus saatiin valmiiksi
Kansainvälisen testiryhmän käynti, joka piti hoitaa englanniksi
"Tästä ne pojat on aikanaan menny" – sotahistorian visualisoiminen nykymaisemaan
26 tahoa matkailuhankkeessa mukana
Haastattelutilanteet sarjakuva-aineistoa kerätessä
Sarjakuva-aineiston julkaisuhetki Tarton yliopistossa
Arviointiryhmän arvio siitä, että opastukseen löytyy talenttia

13. Mitä kehitettävää koit hankekuviossa olevan?

Aikataulutuksen parantaminen
Kun asiat ovat pitkälti yhden henkilön varassa, henkilöön liittyvä riski on olemassa
Rönsyjen karsinta
Lisää yhteistyötä järjestöjen välille
Lisää osallistujia